

Asia: VN/16752/2022

Hallituksen esitysluonnos hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (yliopistosairaalalisä ja siirtymätasauksen muutokset)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kaupunginhallitus päätti antaa valtiovarainministeriölle seuraavan lausunnon hallituksen esitysluonnoksesta hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (yliopistosairaalalisä):

Yleisiä huomioita lakimuutoksesta

Helsingin kaupunki kannattaa sekä yliopistosairaalalisää että siirtymätasausääntelyn muutosta. Ne toteuttavat kaupungin lukuisissa lausunnoissaan vaatimia sellaisia muutoksia hyvinvointialueiden rahoitukseen, joissa huomioitaisiin korkeampia kustannuksia aiheuttavia tekijöitä. Helsingin kaupunki on koko uudistuksen valmistelun ajan tuonut esille, että nykyinen hyvinvointialueiden rahoitusmalli ei huomioi riittävästi alueellisia eroja esimerkiksi palvelutuotannon olosuhteissa, kuten tuotantopanosten hinnoissa ja väestörakennetekijöissä. Kaupunki on käynyt aktiivista keskustelua rahoitusmallin kehittämisestä myös keskeisten sidosryhmien kanssa. Vaikka yliopistosairaalalisä ja siirtymätasausääntelyn muutos vievät rahoitusmallia oikeaan suuntaan, on mainittuja alueellisia eroja ja rahoitusmallia välttämätöntä kehittää edelleen. Tarvepohjaista rahoitusmallia tulisi kehittää edelleen olosuhdetekijätutkimuksessa (Häkkinen et al.) esitettyyn suuntaan, jossa ehdotetaan huomioitavaksi paremmin olosuhdetekijöiden aiheuttamat alueelliset erot.

Lakimuutoksen valmistelu on toteutettu hyvin myöhäisessä vaiheessa valmisteluprosessia eikä yliopistosairaalalisää olla ottamassa käyttöön vuoden 2023 alusta. Yliopistosairaalalisää koskeva muutos tulee kuitenkin huomioida vuoden 2023 rahoituksessa.

On valitettavaa, että lisärahoitus perustuu arvioihin eikä täsmällisiä ja todellisia kustannuksia ole mahdollista erotella ja määrittää rahoitusta sen mukaan. Tarkempi ja yhtenäistetty kustannuslaskenta on tarpeen.

On erittäin valitettavaa, että hyvinvointialueiden rahoitusmalli on niiden toiminnan käynnistyessä edelleen puutteellinen. Rahoitusmallia on välttämätöntä jatkokehittää väestörakenteen ja alueellisten erityispiirteiden ja kustannustekijöiden huomioinnin, tarveparametrien kuten

sairastavuustekijöiden ja sosiaalisia ongelmia kuvaavien tekijöiden valinnan, todellisuutta vastaavien kustannusten sekä hyvinvointialueittaisen todellisen rahoitustarpeen osalta. Lisäksi rahoitusmallin jatkokehittämisessä tulee pyrkiä siihen, että rahoitus perustuu todellisiin kustannuksiin, eikä laskennallisiin arvioihin.

Helsingin kaupunki huomauttaa, että vaikutusarvioista ei ole saatavissa laskelmia, joista selviäisivät erikseen yliopistosairaalisän ja siirtymätasaussäätelyn muutoksen vaikutukset. Tämä on jouduttu mallintamaan oletuksiin perustuen. Muutoksen arviointi pitkälle tulevaisuuteen on haastavaa, koska mitä pidempi aika kuluu muutoksen voimaantumiseen, sitä useammat tekijät vaikuttavat todelliseen toteutuvaan tilanteeseen tulevaisuudessa.

Huomioita yliopistosairaalisästä

Yliopistosairaalisä toteuttaa hyvinvointialueiden rahoitusmallin kehittämistarpeita. Yliopistosairaalisällä huomioidaan erityisiä alueellisia kustannuksia. Yliopistosairaalassa kustannuksia nostavat esimerkiksi kansalliset ja alueelliset erityistehtävät ja koordinaatiotehtävät, laaja koulutus, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta sekä vaativan erikoissairaanhoidon toteuttamiseksi tarvittava erityisosaava henkilöstö, tilat ja laitteet.

Helsingin kaupunki pitää yliopistosairaalisää välttämättömänä, koska lisällä pyritään huomioimaan kansallisesti merkittävän koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan keskittyminen yliopistollisiin sairaaloihin ja siihen liittyvät muita sairaalayksikköjä korkeammat kustannukset. Erityisen tärkeää on huolehtia siitä, että HUS:n kansainvälisesti arvostettu asema tutkimus- ja kehitys- ja innovaatiotoimijana säilyy ja vahvistuu.

Rahoitusmallia olisi kuitenkin pitänyt kehittää niin, että tämä olisi huomioitu jo vuoden 2023 rahoituksessa

Oikeudenmukaisin kohdentamisperuste yliopistosairaalisälle olisi sairaaloiden koulutus-, tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan volyymi. Yliopistosairaalisän kohdentamiseksi tarkemmin tulee jatkossa pyrkiä tarkempaan kustannusten erittelyyn, jotta korvaus vastaisi tarkemmin todellisia kustannuksia. Tällä hetkellä lisä ehdotetaan maksettavaksi laskennallisten kustannusten perusteella, jotka perustuvat ainakin osin keskiarvoihin. Arviota tulee tarkentaa ja yliopistosairaalisää kehittää sen mukaisesti.

Helsingin kaupunki toteaa, että paras ehdotetuista vaihtoehtoista on vaihtoehto 1, jossa lisä perustuu yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueiden asukkaiden määrään. Tässä vaihtoehdossa yliopistosairaalisän nettolisäys ensimmäisenä vuonna on suurin (23 miljoonaa euroa) verrattuna vaihtoehtoihin 2 ja 3. Koko tarkastelukauden (2024-2029) kokonaisvaikutusarviossa vaihtoehtoissa ei ole oleellista euromääräistä eroa. Vaihtoehtoissa 2 ja 3 muutos kohdistuisi pidemmällä aikavälillä siirtymätasaukseen ja pidemmän aikavälin näkymän analyysi on haastavampaa, koska muutoksia rahoituslainsäädäntöön voi tulla.

Esitysluonnoksen 20 a §:n 3 momentissa tarkoitettu yliopistosairaalisän kohdentaminen HUS-yhtymään kuuluville hyvinvointialueille ja Helsingin kaupungille vastaa Uudenmaan erilliskäytössä omaksuttua erikoissairaanhoidon rahoituksen peruseriaa.

Huomioita siirtymätasaussäätelyn muutoksesta

Helsingin kaupunki pitää siirtymätasaussäätelyn muutosta tarpeellisenä ja kannatettavana. Siirtymätasaussäätelyn muutos toteuttaa periaatetta, että valtion yleiskatteellisella rahoituksella

korvataan todellisesta palvelutarpeesta aiheutuvia kustannuksia, eli se tasaa laskennallisen rahoitusmallin puutteita suhteessa todellisiin kustannuksiin. Kuten yllä on todettu, ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista, että laskennallinen rahoitusmalli ei pysty estimoimaan todellisia tarpeita, vaan tästä syntyvää eroa joudutaan kompensoimaan alueille siirtymätasauksella. Rahoitusmallin kehittäminen tulevaisuudessa on erittäin tärkeää.

Esityksestä ei selviä, mistä siirtymätasausääntelyn muutokseen tarvittavat määrärahat tulevat. Esityksessä todetaan, että se kasvattaa valtion rahoitusosuutta. Siirtymätasausääntelyn muutosta ei saa rahoittaa leikkaamalla kuntien valtionosuuksia tai muutoin vähentämällä kuntien rahoitusta.

Salminen Kaarina
Helsingin kaupunki - Kaupunginhallitus 10.10.2022 § 688